

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 267/2024-10

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu (sudca spravodajca) a sudcov Ladislava Duditša a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom Mgr. Ondrejom Barnom, Zámocká 529/34, Stropkov, proti uzneseniu Okresného súdu Michalovce č. k. 29C/12/2021-194 z 10. januára 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 26. marca 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením okresného súdu č. k. 29C/12/2021-194 z 10. januára 2024. Zároveň navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť, vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie a priznať mu finančné zadostučinenie vo výške 500 eur a náhradu trov konania.
2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že okresný súd rozsudkom zo 7. decembra 2022 v celom rozsahu vyhovel žalobe sťažovateľa v konaní o určenie, že nehnuteľnosť patrí do bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Zároveň bol sťažovateľovi priznaný nárok na náhradu trov konania proti žalovaným v 1. a 2. rade v rozsahu 100 %. Rozsudok nadobudol právoplatnosť 10. februára 2023.
3. O výške trov konania rozhodol okresný súd uznesením z 2. novembra 2023 vydaným vyššou súdnou úradníčkou, ktorým žalovaných v 1. a 2. rade zaviazal povinnosťou spoločne a nerozdielne nahradiť sťažovateľovi trovy konania vo výške 440,66 eur.
4. Sťažovateľ podal proti uzneseniu vyššej súdnej úradníčky sťažnosť, v ktorej namietal, že okresný súd opomenul aplikovať § 13a ods. 4 druhú vetu vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej

republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), v zmysle ktorého za zastúpenie na pojednávaní, ktoré bolo odročené bez prejednaní vecí, patrí odmena vo výške jednej štvrtiny základnej sadzby tarifnej odmeny. V dôsledku uvedeného postupu okresného súdu tak došlo k právnej vade, ktorá má za následok nesprávnosť vo výroku uznesenia vydaného vyššou súdnou úradníčkou. Sťažovateľ žiadal rozhodnutie vydané vyššou súdnou úradníčkou zrušiť a opätovne rozhodnúť o vyčíslení trov konania a priznať mu náhradu trov sťažnostného konania v plnom rozsahu.

5. Okresný súd napadnutým uznesením z 10. januára 2024 zmenil uznesenie okresného súdu vydané vyššou súdnou úradníčkou tak, že žalovaných v 1. a 2. rade zaviazal povinnosťou spoločne a nerozdielne nahradiť sťažovateľovi trovy konania vo výške 508,65 eur (výrok I) a sťažovateľovi trovy sťažnostného konania nepriznal (výrok II). V napadnutom uznesení okresný súd posúdil sťažnosť sťažovateľa ako dôvodnú. Poukazujúc na § 13a ods. 4 druhú vetu vyhlášky, priznal okresný súd odmenu vrátane režijného paušálu za účasť právneho zástupcu sťažovateľa na pojednávaniach uskutočnených 24. júna 2022 a 16. septembra 2022 vo výške jednej štvrtiny základnej sadzby tarifnej odmeny, aj keď na týchto pojednávaniach nedošlo k otvoreniu a uskutočneniu meritórnych prednesov. Vo vzťahu k druhému výroku napadnutého uznesenia okresný súd uviedol, že konanie o sťažnosti nie je samostatným konaním a takéto konanie ani právne predpisy v rámci sporového konania nepoznajú. V prípade sťažnosti ide o použitie prostriedkov procesného útoku a procesnej obrany, ktorých priebeh súd ani nespoplatňuje, ako napr. v prípade súdneho poplatku za odvolanie, dovolanie. Konštatoval, že nejde o výdavok, ktorý by bolo potrebné v konaní nahradiť ako reakciu na procesné postoje a úkony protistrany, preto nemôže byť tento výdavok pripísaný na ťarchu protistrany.

II.

Argumentácia sťažovateľa

6. Sťažovateľ nesúhlasí s obsahom tej časti napadnutého uznesenia, v ktorej mu okresný súd nepriznal náhradu trov sťažnostného konania, a považuje ho v tej časti za arbitrárne. Na podporu svojej argumentácie poukazuje na uznesenie ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 533/2020 z 1. decembra 2020 a zároveň uvádza, že *„napriek tomu, že ide o doposiaľ neprekonaný a z hľadiska právnej otázky aktuálny vyslovený názor hoci len jedného senátu Ústavného súdu, tento názor Okresný súd Michalovce nerešpektuje, hoci ho rešpektujú a na tento právny názor Ústavného súdu často odkazujú mnohé súdne rozhodnutia.“*

7. Podľa názoru sťažovateľa nárok na náhradu trov konania by bez existencie súdneho konania ako takého nikdy nevznikol. V tomto prípade je vecou nezákonného konania žalovanej, že sťažovateľ proti nej musel iniciovať súdne konanie, v ktorom bol v plnom rozsahu úspešný. Je potom logickým následkom, že neúspešná strana konania nesie ťarchu nákladov súdneho konania, a to bez ohľadu na to, či a do akej miery pri rozhodovacej činnosti súdu došlo k vzniku týchto nákladov v podobe trov konania.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

8. Podstatou ústavnej sťažnosti je námietka sťažovateľa, že okresný súd v napadnutom uznesení postupoval arbitrárne, keď mu nepriznal náhradu trov sťažnostného konania.

9. Z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je *ratione materiae* aj právo na rozhodnutie o trovách konania, resp. o náhrade trov konania v súlade so zákonom (I. ÚS 198/07, II. ÚS 272/08).

10. Z judikatúry ústavného súdu je tiež zrejmé, že rozhodovanie o trovách konania je integrálnou súčasťou občianskeho súdneho konania (I. ÚS 119/2012, I. ÚS 629/2016, I. ÚS 233/2017). V rámci tohto rozhodovania však v zásade ide vždy o aplikáciu jednoduchého práva, takže ústavný súd rozhodnutia o trovách konania meritórne preskúmava iba výnimočne, a to v prípadoch, ak samotné rozhodnutie všeobecného súdu je takým excesom z požiadaviek kladených na spravodlivý proces alebo ide o také extrémne vybočenie z princípu spravodlivosti, že je spôsobilé zasiahnuť do ústavnoprávnej roviny, a teda i do práv účastníka konania, ktorý podal ústavnú sťažnosť (IV. ÚS 248/08, III. ÚS 48/2013, II. ÚS 364/2014).

11. Ústavný súd vo vzťahu k rozhodovaniu o trovách konania ďalej judikoval, že k porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru môže dôjsť postupom všeobecného súdu, ktorý je založený na celkom zjavne nesprávnej interpretácii a aplikácii príslušných ustanovení zákona upravujúcich náhradu trov konania, v ktorom sú obsiahnuté črty svojvôle, a taktiež v prípade, ak je odôvodnenie súdneho rozhodnutia vo vzťahu k výrokom o náhrade trov konania celkom nedostatočné, t. j. nepreskúmateľné (IV. ÚS 348/2011, IV. ÚS 341/2012, II. ÚS 837/2015). O arbitrárnosti (svojvôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (*mutatis mutandis* I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

12. Skutočnosť, že ústavný súd rozhodnutia o trovách konania meritórne preskúmava iba výnimočne, však neznamenaá, že takýmito rozhodnutiami by nemohlo dôjsť k porušeniu práv sťažovateľov, ktorí sa v tejto súvislosti na ústavný súd obrátia. Ústavný súd už v minulosti rozhodol o porušení práv sťažovateľov rozhodnutiami všeobecných súdov o trovách konania, a to napríklad v prípadoch nerešpektovania príslušných ustanovení zákona, resp. vyhlášky (II. ÚS 82/09, I. ÚS 119/2012, II. ÚS 536/2018, IV. ÚS 431/2018), ako aj v prípade nedostatočného odôvodnenia právnych záverov všeobecného súdu (I. ÚS 423/2010).

13. Ústavný súd nie je ďalšou inštanciou v sústave všeobecného súdnictva, ale nezávislým orgánom ochrany ústavnosti pôsobiacim mimo nej, pričom sa riadi zásadou minimalizácie zásahov do rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, ktorých rozhodnutia sú v konaní o sťažnosti preskúmané (napr. IV. ÚS 303/04, IV. ÚS 64/2010). Z tohto postavenia mu preto neprislúcha posudzovať vecnú správnosť právneho záveru, ku ktorému všeobecný súd dospel pri rozhodovaní o nároku či výške trov konania. Ústavný súd však musel zaujať stanovisko k tomu, či napadnuté uznesenie okresného súdu spĺňa požiadavku ústavnosti (odôvodnenie majúce požadovanú kvalitu v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy), rešpektujúc pritom svoj ustálený právny názor, v zmysle ktorého postup všeobecného súdu v súlade s platným a účinným zákonom (procesnými a hmotnoprávnymi

predpismi konania v predmetnej veci) nemožno hodnotiť ako porušovanie základných ľudských práv (napr. I. ÚS 8/96, I. ÚS 6/97, II. ÚS 81/00).

14. Na posudzovanie ústavnosti napadnutého uznesenia má vplyv aj povaha sťažnostného konania, v ktorom sťažovateľ vzniesol námietky smerujúce proti rozhodnutiu o výške náhrady trov konania. Sťažnosť je v Civilnom sporovom poriadku koncipovaná ako procesný prostriedok nápravy, ktorým sa nepochybne okrem iného sleduje aj naplnenie zásady efektívnosti, hospodárnosti, rýchlosti konania (o sťažnosti rozhoduje sudca toho istého súdu, sťažnosť nemá devolutívny účinok, je možné ňou napadnúť len vymedzenú úzku skupinu rozhodnutí, pri ktorých zákonodarca nevidel potrebu umožniť ich preskúmanie vyššou inštanciou). Sťažnosť nepredstavuje klasický opravný prostriedok (aj keď medzi sťažnosťou a opravnými prostriedkami možno badať určité spoločné črty), akým je odvolanie či dovolanie (ktorými je možné napadnúť rozhodnutia vo veci samej), a preto je namieste na účely posúdenia porušenia základných práv v sťažnostnom konaní podľa Civilného sporového poriadku ústavným súdom tolerovať menej závažné pochybenia či nedostatky spočívajúce v konaní či opomenutí porušovateľa (m. m. III. ÚS 191/2020).

15. Z napadnutého uznesenia vyplýva, že pri rozhodovaní o náhrade trov sťažnostného konania okresný súd zohľadnil osobitný charakter konania, keďže rozhodoval o sťažnosti ako osobitnom prostriedku nápravy rozhodnutia vyššieho súdneho úradníka (III. ÚS 420/2023).

16. Ústavný súd nepovažuje závery okresného súdu za arbitrárne, hoci okresný súd oprel svoje rozhodnutie o nepriznaní náhrady trov sťažnostného konania prioritne o absenciu zákonnej, resp. podzákonnej úpravy tohto konania a aj o skutočnosť, že ide o prostriedok procesného útoku a procesnej obrany, ktorých využitie súd nepodmieňuje poplatkovou povinnosťou (ako napr. odvolanie, dovolanie). Zároveň vyvodil, že nejde o výdavok, ktorý by bolo potrebné v konaní nahradiť ako reakciu na procesné úkony protistrany, a teda „nemôže byť pripísaný na ťarchu protistrane.“

17. Sťažovateľ namieta, že okresný súd sa odklonil od právneho názoru ústavného súdu vysloveného v rozhodnutí sp. zn. I. ÚS 533/2020. Ústavný súd konštatuje, že sporná časť napadnutého uznesenia sa týka použitia podústavnej normy na skutkovú situáciu, ktorá normou výslovne nie je predpokladaná. V takýchto prípadoch môžu častejšie vzniknúť rozdiely v aplikačnej praxi súdov. Z rozhodovacej činnosti je ústavnému súdu známe, že všeobecné súdy nepostupujú jednotne v posudzovaní otázky, či strane, ktorej sťažnosť je procesne úspešná, patrí náhrada trov sťažnostného konania. Úlohou ústavného súdu však nie je vo všeobecnosti zjednocovať rozdielnu rozhodovaciu prax všeobecných súdov a suplovať tak poslanie, ktoré zákon č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov primárne zveruje Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (jeho plénu a príslušnému kolégiu) v podobe právomoci zaujímať stanoviská k zjednocovaniu výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov, a to aj mimo rozhodovania v dovolacej agende [§ 21 ods. 3 písm. b) zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov], a sekundárne aj krajským súdom a okresným súdom (resp. ich plénam, kolégiám, prípadne grémiám vrátane jednotlivých sudcov) v podobe podávania podnetov, prerokovania a vyjadrovania sa k podnetom a predloženia podnetov na prijatie stanoviska k zjednocovaniu výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu

zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách.

18. Ústavný súd v tejto súvislosti zároveň zdôrazňuje, že z ústavnoprávneho hľadiska odrážajúceho požiadavky základného práva na súdnu ochranu môžu v určitých prípadoch popri sebe obstať dokonca aj dve rozhodnutia všeobecného súdu vyhodnocujúce parciálnu procesnú otázku v obdobných skutkových okolnostiach úplne odlišne. Inými slovami, ľudskoprávna korektnosť rozhodnutia všeobecného súdu nemusí byť v každom prípade identifikovaná výlučne s jediným do úvahy prichádzajúcim riešením. Priestor na uplatnenie tohto názoru nadobúda osobitú šírku práve pri rozhodovaní otázok, ktoré meritórny spor skôr procesne dopĺňajú (napr. trov konania), než by tvorili jeho materiálnu súčasť (II. ÚS 122/2020).

19. Ústavný súd, berúc do úvahy odlišnosti v aplikačnej praxi súdov týkajúce sa danej problematiky, vzhľadom na povahu konkrétnej veci nepovažuje napadnuté uznesenie v danej časti za zjavne neodôvodnené, arbitrárne či ústavne neudržateľné. Poukazuje aj na samotnú hodnotu uplatňovaného nároku, ktorú možno z pohľadu kritérií stanovených Civilným sporovým poriadkom označiť ako bagateľnú. V danej súvislosti ústavný súd pripomína, že v prípade vecí s bagateľnou hodnotou sporu prichádza do úvahy opodstatnenosť sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy iba v prípadoch extrémneho vybočenia zo štandardov uplatňovaných v rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, ktoré môžu mať za následok porušenie ústavou garantovaných základných práv a slobôd (m. m. IV. ÚS 358/08, IV. ÚS 94/2014, II. ÚS 810/2016).

20. Sumarizujúc už uvedené, ústavný súd argumentáciu uvedenú v ústavnej sťažnosti nevyhodnotil ako spôsobilú spochybniť ústavnú udržateľnosť napadnutého uznesenia. Ústavný súd považoval za relevantnú aj okolnosť, že jediným predmetom napadnutého uznesenia bola výlučne otázka výšky trov konania, presnejšie trov, ktoré vznikli počas rozhodovania o výške trov konania – t. j. išlo o otázku akcesorickú, ktorá priamo nesúvisela s konaním vo veci samej. Skutočnosť, že sťažovateľ sa s názorom okresného súdu nestotožňuje, nepostačuje na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého uznesenia.

21. Vzhľadom na uvedené ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov ako zjavne neopodstatnenú.

22. Keďže ústavná sťažnosť sťažovateľa bola odmietnutá ako celok už pri jej predbežnom prerokovaní, rozhodovanie o jeho ďalších návrhoch v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. mája 2024

Libor Duľa
predseda senátu